

Womhaj Bóh!

Cyklo 21.
20. auguta.

Lětnik 1.
1891.

Szerbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ƙo kóždy ƙobotu w Esmolerjez knihiczišcežetni w Budyschinje a ƙu tam dostacź sa sčtwórtlětnu pšchedpłatu 40 np.

13. njedzela po ƙwi. Trojizy.

Luk. 10, 23: „Sbóžne ƙu te woczi, kiž widža, sčtož wy widzicze.“

S czělnymaj woczomaj je móhło Jesuša wjele ludži wogladacź. Druhy ƙu jeho móhli jeno s duchownymaj woczomaj wogladacź, a sažo druhy s wobojimaj woczomaj, s czělnymaj a pódla ƙobu s duchownymaj.

Ludžo, kaž Hanaš, Kajsaš, Herodasch, Pilatus a Judasch, ƙu móhli jeno někať s czělnymaj woczomaj na Jesuša hladacź a jeho widzecz.

W duchu abo kaž s woczomaj ducha ƙu móhli jeho něhdy tami pobožni w starym ƙlubje wogladacź.

Alle Knjesowi japoschtoli a druhy wuczomnizy ƙu móhli jeho s wobojimaj woczomaj widzecz a na njeho hladacź, s czělnymaj a s duchownymaj, duž ƙu byli sa to pšchi wšchem tajkimle hladanju na dwoje sbožomni a sbóžni.

Szerpicz a mrēcž ƙu woni jeho widzeli, ale ƙu jeho pšched ƙobu tež s rowa stanjeneho widzeli. Dale ƙu móhli jeho na wšchě sčtyrzczi dnjow po jeho s rowa stanjenju pospochi s woczomaj widzecz a ƙu móhli na njeho pošluchacź, hdyž jim wo njebjestim kralestwje powjedasche, ƙu jeho pak tež jako ƙameho dohwarja a ferschtu widzeli do njebja spicz, a ƙu tehdy ƙlyscheli jeho jandzelow rēczech. Szwjatki ƙu woni jeho Ducha s woczomaj widzeli, kiž jako Boži woheni na nich wšchitich s njebjes dele pšchindze. Haj, to je bylo sa wšchěch Knjesowych wuczomnikow wulke wješe.

Alle hišcže wjele wjetšchu sbóžnoscz ƙu měli woni wšchitzy tehdy, jako móžachu s woczomaj wěry na njeho hladacź a ƙo nad ƙwojim sbóžnikom wješelicž. Tehdy ƙu woni wšchitzy pšnali, so je wón wopravdze Khrystuš, to reka: so je wón wěry ƙyn žiweho Boha, a so je sa nich s jeho rta kóždicžke ƙlowcžo „ƙlowo wěczneho žiwjenja“. Dolež běchu móhli jeho wšcheho pšchekrašnje-neho s woczomaj widzecz, ƙu měli wšchitzy do njeho wěru.

Kajki troscht, kajke wješele mējachu nětkle wšchitzy na to we wutrobje! Wšchón pošny wješela chyzsche jemu Pětr na horje

Taboru hětu natwaricž, jako Khrystuš wšchón pšchekrašjeny jemu pšched woczomaj stejšche. — Stary Simeon w templu bě wšchón pošny wješela, jako bě Jesuša — tehdy male džeczatko — s woczomaj wogladac a w rukomaj poměl, a chyzsche na to s wutrobu rady wotšal hič.

Haj, hdyž našch luby sbóžnik ras pšchindze, tam wón wšchudzom wšchem sbóžne wješele ƙobu pšchinyše. — Praji czi sčto, so nam „wěra“ niž ƙuska wješela njedopuschczi, tajki czi nihdy ƙam njewě, sčto baje. Sčtož ma we wutrobje prawu žiwu, wěstu wěru, tajki cžlowjeť ma we wutrobje spochi wješele, tón njemóže nihdy ženje frudny byč.

Wóle ƙo Khrystušej s bliska stupišch a wutrobnische smějšch s nim towarstwo. Potom halle móžesch pšnacž, sčto byl bjes njeho, a sčto ƙy nětkle s nim, a sčto mašch wopravdze na nim a s nim. Sa naš je runje tole najwjetšcha radošč a najrjeišche wješele, so móže wot naš wěrijaznych kóždy na ƙwojeho lubowaneho sbóžnika Khrystuša s duchom runje tak hladacź, kaž by na njeho je ƙamymaj woczomaj hladac, a so móže spochi na njeho takle hladacž. My pak widzimy, so je wón, kiž je sa naš na sčyžu wišal, a kiž je měl na hłowje kónu s cžernjom switu, tola sa naš krašny knješ, a so je wón wěczneho Boha jenicžki ƙyn. Bóh wotewě nam wšchem woczi, a sčini nam dusche wšcho pošnicžke tajkeje sbóžnosče!

Ta wješełoscž je wot Boha,
Hdyž s woczomaj ƙam pohlada
Mój rjany luby na mnje.
O Jesu, twoje cželo a krej,
Twój Duch a ƙlowo w nuly wšchej
Ze jara troschtnje sa mnje.
Wšmi mje, so cže
Womšchuju, wotofschuju
A ƙo šreju,
S luboscžu ƙo t tebi ƙmēju.

(Wšchědny Boži Khlěb.)

Šamowola a Bože pucje.

Bowjedat N. N.

VII. staw.

Njane jašne oktobrste klónzo Hanu jeje kwapny džen rano wubudzi. O, te myšle, te dopomnjenja, kotrež dženš pches jeje wutrobu czehnjedu! Zeje džeczatstwo pod rukomaj pobožneje maczerje, potom šbožowne žiwjenje w farškim domje, lubošć žykeje šrójby a czežke dženjenje wote wšchěch; šfónčnje služba na knježim dworje, doniž Ršchesczijan nješchindže. Haj, Ršchesczijanej, sa kotrehož bē wšcho, tež wufki pucž k šbožu wopuschczika, dyrbielche wona nētk wopravdže žyła pšchisłushecž. Hdy by jeno Bóh tón knješ sašo s nej do noweho doma cžahnyč chžyt, wona by jeho tak rada do wutroby pšchijała, ale jej šamo na kwapnym ranju dowěrjenje a móž modlitwy pobrachuje; šdychujo stanu. Stara Wagnerka a Bertha staj kwapnaj hoščeje; Ršchesczijan bē hišchče nēkotrym taf mjenowanym pšhecželam prajik. Hdyž tam Hana w njewjesczinskej drascze, cžornej šufni, šelennym wenzu a dołhim bēlym šchlewjerju šteješe, bē wona lubošny wobras a š horošczu wjedžeše šebi ju Ršchesczijan do kapalnizy, hdyž hižo nēkotre pory na wobšamknjenje nēšchora cžakachu; bórny wšchitlich woczji na jeho mlodej njewjescze š dobrym špodobanjom wotpoczowaschtej. Zeje wutroba móžnje pufotasche, a kaž wo šnje šo wona wot šwojeho šlubjeneho do žyrkwe pšched woltaš wješčž dāsche. Wyrge šastachu; Hana hišchče woczji pošbēhnyła njebē, hdyž duchowny rēczecž pocža. Wón šo štroži. Šchto to je? Džije šo jej abo niz? Nē, je wērno, pšched nej šteji w mēšchnekej drascze jeje lubowany farar Wedelow. Wona je žyła woblēdnnyła a šchepota. Wón je ju tež špōšnaš, ale wjedžak njeje, šo ju dženš mješ tymi, kiž chžychu šo wērnowacž dacž, namaka. Wón hagle je pšched nēkotrymi dnjemi na tute mēsto pšchēšadženy, a tole wērowanie bē jeho přeni šastojšti štut. Šeju woczji šo šetkāschej; wón na nju dobrocziwje pohlada, a Hana š wješkosčžu šapłaka. Šeho rēčž bē po šdacžu šo ša nju; wón napominašche k wachowanju, k šwērnošczi w mašnym a praji, hdyž wšchēdne žiwjenje wješbele dženknišcheho dnja šahanjecž pocžina, dyrbi wona jeno š prawym dowěrjenjom w lubošczi wutracž, ale k temu wšchēdnje šebi móž wot horjefach wuprošchowacž, a hdy by modlitwa hacž dotal šapomnjenja była, by přeni džen mandželšeho žiwjenja šo prawje ša nowy šapocžatf hōžak. Nlowe šwērne žiwjenje š Bohom dyrbi šo nētk šapocžecž atd. Hdyž k žohnowanju šo pošlaknyšchtaj, hdyž Hanka drohu ruku na hłowje cžujesche, wjedžeše, šo je jej wodate, a džakownje pohlada pšches šylšy na šararja. Bē, jako by šo džiw štak był; a hdyž Wedelow w kapalnizy k nej štupi, šo by jej poštromy a pšhecža š domišny pšchepodaš, a ju napominašche, šo by bórny k njemu pšchisčła, šdāsche šo jej Boža dobrotā a luboščž pšchewulka: wona žaneho škowczka rēczecž njemōžesche, ale jeno sašo a sašo šararjomu ruku tkōczesche. A Ršchesczijan? Pošhmurjeny, haj nutškownje wšchōn rošnjemdrjeny tam šteješe. Žadny duchowny njeby jemu taf njeluby byčž mōhł, taf tōnle. Wón šo jeho mozy na Hanu bojesche a potom šmēšchazyč pohladom šwojich towaršchom; wón jo prawje cžujesche; nimale hrubje wotmolwi na pšchecželniwe šararjowe šłowa, kiž jemu šwoje „štare lube džecžo“ na wutrobu kladžeše a jeho napominašche, šo by ju šwērnu lubowal. „Nētko šo wēšče to štare předomanje sašo šapocžnje“, šebi myšlesche a cžmowje pšched šo hładašche.

Hdyž pak domach taf dušchne nowu hošposu pšchi kwapnym wobjedže widžesche, šabu šararja a wšcho pšchi jeje napohladže. Njane šašowidjenje bē šo kaž šfónčnje šwētšo na nju wulako. Tajke šbožowne woblicžo njebē Ršchesczijan dołho widžak. Tež jeho hošczom šo taf lubjesche, šo pšchi woteidženju prajachu: „Ššlyšch, dušchnu žonu šy doštal!“ Haj, jemu šo šdāsche, šo jemu dyrbiachu šawidžecž; duž šebi šłubi, šo chže jej dobry mandželški byčž.

Hdyž bēšchtaj potom šamaj, a Hanka bē wšchitko sašo wurjedžika, hładašche š dobrym špodobanjom wokoło šo w šwojim mašnym bydle. „Haj, nētk dyrbi šo nowe šapocžecž“, w nej sašo klincjesche. „Ršchesczijano“, wona džesche, „chžemoj hromadže w bibliji pocžitacž a Wōtčeje našch wušpēwacž?“ Wón „nē“ prajicž njemōžesche, a wona šmēdžeše jemu cžitacž; haj hdy by wón Wōtčeje našch hišchče š hłowu mōhł, wón by jōn šuano šobu špēwal. Ale taf wona šama špēwasche. To bē Hanzny kwapny džen.

Šokny wješela pišasche hišchče tōn šamy džen šarar Wedelow šwojej žonje: „Nunje š žyrkwe du, hdyž šym, toho mēnišch? namakaš a wērowaš. Mašchu Rrrgarjež Hanu. To je přenje, šchtož tebi pišchu. Wšchako nēm, taf je šo šwojej wutrobje po njej

štyšlako. Budž bješ stracha, wona nješesche šwoju wērnu w cžesčji. Šchwaleny budž Bóh! Štak je wšcho pšchisčto? šo prāschesch. Nō, naju, tebye a mje, šu pšched šchesczimi njedželemi tudy w B. wot jeneho k druhemu šłali, ale njemōžachmoj ju namakačž; a dženk, drubi džen mojeho noweho šastojštwa, šteji wona jako njewjeto pšchede mnu, a ja dyrbi ju š tym Ršchesczijanom Wendlandtom wērnowacž, wot kotrehož bēch ju najradšcho što mil dāloko mēk. Najpředy šo wona, mje špōšnawšchi, jara šastrožena šdāsche, potom pšchēšbožowna. Namaj bē wobēmaj kaž Boži džiw! a njeje tež temu taf? Ršchesczijan šo mi mačo lubjesche, ja pak jemu hišchče mjenje, šebi myšlu. Najpředy cžinju lēpje, hdyž tam njēndu. Wot štareje žony šlyšchu dobre wo Hanje. Zeje maczerne žohnowanie a tež našche modlitwy šu šwoju šcherpatku k temu pšchidale' šo nješšmoj ju tajku, kaž šmōj šo w šrudnyč hodžinach husto bojačoj, sašo wohladačoj. A nētk, luba žona, njecžin šebi žanyč štarosczom wjazy, šo šmōj našche namaj dowērjene džecžo přecž dāčoj. Bóh luby knješ ma móž, tyč šwojich tež bješ knjeni Šdžineho wachowazeho wōczka wobarnowacž a šamo, hdyž wopacžne pucže wušwoleja, tam pšchinjescž, hdyž chže jich mēčž. Njemodži dha ju wōn nētko sašo na twoju maczernu wutrobu? Wona mje jara bōrny wopnta, potom pišchu wjazy wo nej. Štak by był, hdy byčmoj jej našch wobras „Šchryštus š podnurzajym šo šētrom na morju“ dāričoj? Ššebi myšlu, šo budže jōn derje trjebacž móž, pšchetož wona wšchelakim wchoram napšchecžo dže.

Hana šararja hižo drubi wječžor wopnta. „Nō, moje lube džecžo“, wón pšchecželniwje k nej džesche, „šyn šo jowle a pōwjedaj mi, taf je šo tebi šchto a cžeho dla nješšy pišala“.

„Ach, knješ duchowny, móžecže mi wodacž, šo šym taf nje-džakowna była?“ „Moje džecžo“, džesche šarar dobrocziwje, „šebi myšlu, šo šy šo šama doščž khostala. Prawje derje tebi wēšče ženje było njeje, a šrudoba, kotruž šy namaj še šwojej šašalkošču cžinika, je tež twoju wutrobu czežku cžinika. Niman prawo?“

Wona wotmolwi: „Njemēšče š žyła, knješ šararjo, kajka nje-dušchna šym była“; a wona jemu wšchitko š prawdu wušowjeda: přenju kžu a druhe, a taf je lēnja w modlitwje była. Wón mēšesche wjele napominačž a trošchtowacž. Šeho jara hnujesche, šo po šwojim džeczazym wāšchju cžasto džesche: „Nētk šče wy jow, knješ duchowny, a budže wšcho dobre, a wy budžecže mi nētko pomhacž.“

„Bóh budže cži pomhacž, Hana, a by tebi hižo pomhāš, nješby-li šo pšchēzo sašo na šwoju móž špuschczala. Ale ty, nješnašonjena hōlza, chžesch šwojemu Ršchesczijanej pomoz byčž we wulkim mēšče. Luby Božo, kajke hłupe myšle maju twoje nbohe cžlčwške džeczi.“

Šchwilu šo wobaj wotmjelcžeschtaj; potom wón sašo še šwojej štarej pšchecželniwošcžu džesche: „Twōj muž drje je šo jara wješelik, šo mje sašo widžesche?“

Wona š hānbu hłowu kšilesche. „Nō“, wón šo šmējo praji, „šnāno budžemoj š niu hišchče žyłe dobrā pšchecželaj. Nētko chžemoj jenož mačo do njeho předomacž, to wopomū tež ty, moje džecžo; njemyšl pšchēzo: ja dyrbi jeho lēpšcheho šcžinicž, ale myšl šebi kōždy džen, ja dyrbi šama lēpšcha byčž, a modl šo ša njeho a modl šo ša šo, a ja budu šo ša maju wēbeju modlicž. Nētko pak dži dom, šo twōj muž cže wēšče doma namaka.“ (Pōtracžowanie.)

Šchto ma watař wot šozialdemokratije docžakacž?

Šo knižkach, wot A. Trümpelmana špišannyč, šložene.

(Pōtracžowanie.)

„A ja tola praju a pšchi tym wōštanu: Šozialdemokratojo taf njeprawi nješšy“, sašo pšchecžel šozialdemokratow šnapšchecžiw. „Ty šwarisč na nich, dokelž jich nješnajesch. Ja šym jich šlyšchal pšched nēkotrymi njedželemi w Šaronjezach — a pšchi tym wōštanu: to njeprawo njebē, šchtož woni prajachu, a burjo w Šaronjezach jim tež prawo dāchu; a šu dha burjo tam taf wjele hłupišchi dnyli my. To šebi tola njemyšlu! Nēkotry wot naš je šebi hižo tam po žonu był a šebi myšlik njeje, šo po hłupu dže.“ Pšchi tym wón š boka na šwojeho pšchecžiwnika pohladny.

Duchowny na to wotmolwi: „Wy byšchče nam wješele šcžinili, hdy byšchče nam šdžēlili, šchtož šče wot šozialdemokratiskich rēcznikow šlyšcheli.“

„To chžu“, pšchecžel šozialdemokratow wotmolwi, „pšchetož šym to derje w pomjātku šchowaš! Woni prajachu: Še cžāš był, w kotrymž šu burjo wjazy šmuzitošče pošasowali hacž nētko.

Pšched něhdže 300 lětami je to bylo, tehdom je šebi bur hiščeje swerik mjecz do rufi wsacz a hdyž mjecza mēl njeje, je košu wsak. Pšches zyly němſki kraj je czahnył a kłóštry, lēne hnešda, wutupik a tež wulkim knjeſam w twjerdziſnach pofaſak, ſo ſo jich njeboji a je jim jich hrody ſapaliſ. A ſwobodnoſcz a prawdoſcz Boža ſtej na jich ſhorhojach ſtejałej. A ſwobodnoſcz a prawdoſcz — to maju tež woni jaſo ſozialdemokratojo ſa heſko. Tehdom wſchak ſu ſkóncznye burow pobili a podikóczili, dofelž bēchu woni ſami ſtejeli, nětko pał chzedža jim dželaczerjo jaſo bratsja pomhacz. Burjo a dželaczerjo dyrbya hromadze dđerzecz — praji wón, pſchetož woni hromadze ſluſcheja. Bur tež ſ ruſomaj dželca, a hdyž wobaj hromadu dđeržitaj, potom budžetaj debycz, potom móžetaj tež prajicz: To chzemy my, tał dyrbi bycz! — a ſo wo woſebnych ludži wjazy ſtaracz njetriebataj. Dželaczer je w naſchim czachu wobczezeny, ale bur tež. Prawdoſcz je naſche heſko. Njeprawo je, ſo ma nětko ſ dawkami wobczezeny bur dwoje dawki dawacz, czi druſy jenož jene dawaju, bur dyrbi płaczicz po wobſchernoſczi ſwojich polow (gruntow) na jenoſcze a tež po ſwojich dothodach na hłowu. Wty chzemy jemu přenje dawki ſe ſchije wsacz, pſchetož my chzemy jenož rune, prawe dawki po dothodach. S wulſkimi kubkami tež niczo njeje, kóždy dyrbi ſwój prawy džel mēcz. Najwjetsche njeſbože pał pſchińdže wot pjenježnikow w městach. Wulke ſamoženje pſchinjeſe zylē njeſbože na małeho muža. Teho móž dyrbi ſo ſlamacz, pſchetož pſches nich bur do hubjenſtwa pſchińdže. Wulzy pjenježnicy a niž bur, na kotrehož polu žito roſcže, poſtaja płaczicnu žita a czuſchcža płaczicnu dele, ſo je ſo bur podarmo prózował. To dyrbi wſchitko pſcheſtacz, hdyž je ſo ſozialdemokratiski bratrowſki ſtat ſrjadował; kóždy lud je potom tajki ſtat. Potom kóždy lud ſwoje žito ſa ſebje ſyje a žněje a jenož hdyž je nuſa, ſebi ludy bjeſ ſobu wupomhaju. A ja praju: Woni maja prawo! „Sswobodnoſcz a prawdoſcz!“ — ſ tym ſ pjaſczu wo klido dyri.

„Eſy ſebi derje ſ hłowy namuſnył“, ſmēkſotajo jeho pſchecziwnik praji, „to ſebi wo tebi myſlił njebych. Ty drie žaneho mēra wjazy nimaſch a chzył najradicho tež tajki ſapaleł bycz, taž burjo pſched 300 lětami a taž ſozialdemokratojo w Pařiſu?“

Duchowny pał ſmērom džeſche: „Wam ſo wam dżakowacz, ſo ſcže naſcho tał wobſchērnje roſpowjedał, ſchtož ſu wam ſozialdemokratizny rēcznicy napowjedali. Ja jich w tym ſaſo pónaju, tutych tał mjenowaných profetow najnowiſcheho czaſa. Młudrje woni tu wēž ſapleſcz wjedža a mudri woni ſzu a wērnocž mēſcheja, ſo poſłucharjo huſto doſcz ſa tym njeſchindu, hdyž wērnocž ſaſtanje a hdyž ſo ſza ſapocznye. Schto dha ma naſch bur ſ burom ſ czaſa reformazije czinicž? Niczo, do zyła niczo! Tamny bēſche ſhudny, wobczezeny, wotwiſny muž, wuzyzany wot ſemjanow a zyrkwe; naſch bur je ſwobodny muž, ſnano najmjene wotwiſny muž w ludu, jenož wotwiſny wot Boha a wot ſwojeho wobſedžeńſtwa, kotrež dyrbi ſđerzecz. Wſchitke czežkoty, roboty, wobmjeſowanja jeho paſchonſkeje ſwobodnoſcze ſu pſches krajne ſakonje ſbēhnjene. Wot teho, ſchtož bura pſched 300 lětami ſ ſbēžkej namabi, naſcheho bura niczo, niczo wjazy njezcziſchczi. Schto chzyſche bur w tamnym czaſu? S krotkimi ſłowami: wón chzyſche paſchonſku ſwobodnoſcz a ſwobodne paſchonſke wobſedžeńſtwo. Wón chzyſche runje to, ſchtož ſo w ſozialiſtiſkim ludowym ſtaczē, taž budžemy bórny widžecz, ſanicži abo tola tał wobmjeſuje, ſo je tał derje taž ſaniczene. Haj, paſchonſka ſwobodnoſcz a ſwobodne, paſchonſke wobſedžeńſtwo“ bē ſałožka myſl w tał mjenowaných 12 artiſlach, w kotrychž tehdomniſchi burjo ſwoje žadanja wuprajichu. Woni ſebi rune prawo žadachu, ſo njebychu wjazy ſurowej woli ſwojich knježich podczuſnjeni byli. Wſchitke tamne roboty a czežkoty, tamne wulke dawki, kotrež chzychu wotſtronicz, ſ teho pſchińdžechu, ſo mējeſche ſo knjeſ na wſchach tał rjez ſa ſobuwobſedzerja burſkich kubkow. Duž ſo jim dżiwacz njemóžemy. Bur bēſche tehdom wotrocžł, wotwiſny a taž ſchłowa ſ zyła žaneho wobſedžeńſtwa nima, tał mējeſche w tamnym czaſu jenož połojećne wobſedžeńſtwo. — Ale ſchto maja tehdomniſche wobſtejnoſcze ſ wobſtejnoſczemi naſchich burow czinicž? Niczo, do cziſta niczo! — Hdy bychu ſozialdemokratojo 12. artiſki žadanjow tehdomniſchich burow pſchijecz chzyli, bychmy ſebi to móhli hiſchcže lubicz dacž. Ale teho ſo derje hładaju! Pſchetož tón artiſk praji, ſo chzedža ſo burjo kóždeho žadanja puſchczicz, hdyž ſo jim dopoſaſa, ſo je pſchecziwo Božemu ſłowu. Teho dla móžachu tež burjo na ſwoju ſhorhoj piſacz: „Niczo ſhiba prawdoſcz Božu“; ſozialdemokratojo pał to njemóža. „Sswobodnoſcz a prawdoſcz“, je tamny ſozialdemokratiski rēcznik prajił, je tež jich

heſko, ale wón je derje ſłowo „Božu“ ſadny ſłowa „prawdoſcz“ přecz wotajik; pſchetož tuczi ludžo (ſozialdemokratojo) Boha teho Knjeſa hiſchcže bóle hidža, hacž ſwobodnoſcz lubuja, a teho dla chzedža radicho, ſchtož je prawdoſczi napſchecziwo, hacž „prawdoſcz Božu“. — Schtož nětko dwojake dawki bura a wulſkich pjenježnikow naſtupa, dha wy tola wſchitzy wēſcže, ſo ſu ſo ſ tutymi praſchecziwymi dołho přjedny ſozialdemokratow mužojo noſyli, kiž maja ſa burow czoplifchu wutrobu, hacž knježa ſozialdemokratojo; pſchetož hdyž tuczi wo tajkich wēzach rēcža, dha ſu to jim paſle, do kotrychž chzedža waſ popadnycz. Sozialdemokrata to wſcho jenož jaſo ſrēdł, ſo by ſwój wotſchyneny kónz dozpił, nałožuje; a hdy bychu ſo burjo do tych paſlow popadnycz dali, bychu bórny žałoſczili; pſchetož wotpohlad, kotryž maja ſozialdemokratojo w woczomaj, wopravdže njeje po myſli naſchich burow a to tež bycz njemóže. So dyrbyale ſo dawki na grunty (jenoſcže) wotſtronicz a ſo dyrbjeli wulzy pjenježnicy wjazy danſkow płaczicz, ſu myſle, ſ kotrymiž ſo w naſchim czaſu wopravdže ſdobni mužojo noſcha a ſo dyrbi w tym prawdoſcz bycz, ſa to móže ſo bur ſam ſtaracz, ſ temu ſozialdemokratow njetrieba. Wón trjeba jenož do ſhēzorſtwoweho a krojneho ſejma tajkich muži wuſwolicz, wo kotrychž wē, ſo jeho ſwēru ſaſtupuja; tajkich muži, kiž žiwjenje a wobſtejnoſcže burow derje ſnaja. — Najwjetschu ſzu, ſo duchowny na pſcheczela ſozialdemokratow wobroczi, kotruž je Wam ſozialdemokratiski rēcznik prajił, je, ſo wulke kubka wotſacz njeſmēdža. Schtož ſebi pſchi tutym jeho prajenju jeho poſłucharjo myſlachu, ſebi ſozialdemokratiski rēcznik na najmjeneſche njemyſleſche. Hdyž ſozialdemokratifke nowiny piſchu, ſo rataſtowo na tym czerpi, ſo ſu grunty (pola) roſdžēlene a ſo by rataſtowo pſches ſhromadne wobdžēlanje polow ſ najmjeneſcha dwojake pſchinjeſko — ja ſebi myſlu, hdyž woni tał piſchu, dha ſebi něſchto druge myſla, hacž ſnano jich poſłucharjo ſ jich ſłowow ſebi woſmu. Hdyž rataſtowo po jich myſli na tym czerpi, ſo ſu pola roſdžēlene na wſchelachich wobſedzerjom a tał roſdžēlje...c, bychu tola runje ſa wulke kubka bycz dyrbjeli a na to dželacz dyrbjeli, ſo bychu ſo hiſchcže powjeſchcife. Człowjeł wſchak móže je ſłowami myſle pſchifrycz, je pſcheco tajkich bylo, kiž ſo na to wuſteja a ſ nim na přeniam mēſcže ſozialdemokratojo ſluſcheja. Woni praja: „Wulke kubka njeſmēdža wotſacz“ — haj tał rēka, haj — ale tola wopravdže niž teho dla, ſo bychu ſo małe ſ wulſkich czinike, ale hdyž ſu wulke kubka přecz, potom tež žanych małych ani najmjeneſchich wjazy njebudže, ale wſchitke pola ſu ſhromadne wobſedžeńſtwo gmejny abo ſnano tež ſtata. A hdyž ſozialdemokratojo pſchecziwo wulſkim pjenježnikam a jich wulſkemu ſamoženju rēcža, dha ma to tež ſwój druhi boł. Kóždy drie wē, ſo derje njeje, hdyž ſu wſchitke pjenjeſy w mało ruſach; pſchetož pod tym dželaczer a rataſ czerpi. Ale hdyž ſozialdemokratojo wo tym powjedaja, ſu to ſaſo paſle; pſchetož woni dyrbjeli ſa to powſchitkownje „wobſedžeńſtwo“ prajicz. Na wobſedžeńſtwo ſu wotſladali a ſ wobſedžeńſtwu njeſluſcha jenož wulke ſamoženje, ale tež wobſedžeńſtwo polow (gruntow). Haj, po prawom je wobſedžeńſtwo polow (gruntow) najwjetsche wobſedžeńſtwo. Njech je tež ſamoženje w ruſach wulſkich pjenježnikow jara wulke, ſchto pał je pornjo wobſedžeńſtwu polow (gruntow). Wſchitke milliony pjenjeſ, kiž ſu w naſchim ludu, njebychu doſahale, zylē wobſedžeńſtwo polow (gruntow), naſchemu ludej ſluſchaze, ſapłaczicz. A teho dla wojowanje ſozialdemokratow, dofelž ſo pſchecziwo „wobſedžeńſtwu“ wobroczi, woſebje a najbóle pſchecziwo wobſedžeńſtwu polow (gruntow) dže. Teho dla je wopravdže wērnó: ſozialdemokrat a bur ſtejitaj ſebi napſchecziwo taž woda a wohen. Privatne wobſedžeńſtwo (ſo ma něchto něſchto ſam ſa ſebje) wjazy bycz nje dyrbi. Polo budže gmejnfke wobſedžeńſtwo a bur budže ſ wobſedzerja dželaczer. Tež naſchi něczuſchi dželaczerjo na kraju pſchi tym njedobudu, ale ſhubja; woni budža ſ małych wobſedzerjom (pſchetož jich najwjazy ma tola kuſk pola) ſami dželaczerjo, kiž niczo nimaja, hacž kóždy wječor a kóždy tydžen ſwoju miſdu, t. r. wopiſmo, ſa kotrež wot ſtata doſtanu, ſo bychu ſo žiwicz móhli.“ (Pofraczowanje.)

Hładaj ſo dołha. W někajkej bitwje ſydomlētneje wójny bē ſo pruſki offizēr woſebje wuſnamjenik. Kral Wjedrich II. da młodemu offizērej ſ ſebi pſchicž a pſcheczelniwje ſ njemu praji: „Scže ſo, taž ſym ſlyſchak, ſhwalobnje wuſnamjenik. Chzu waſ ſa to mytowacz. Towle 100 Wjedrichowych toleł leži, a jowle ſaſlužbny rjad; wuſwolczel!“ Eſo ani ſhwilku njefomdžo offizēr ſa pjenjeſami pſchimaſche. „Czeſcže ſo mi mēcz njeſdacže“, kral

hněwnje rjetnu. „Wodajće, wascha Majestosc“ offizěr wotmolwi; „mam pschede wšchēm dołh, a czešč žebi žada, so tón najprijedu saplaczu. Njad wšchał žebi hižo sa něotre dny saplazu. — „Prawje tať, mój syno“, kral džesche; „wšmicže žebi rjad tež hnydom žobu, saplaził žebi jón scže“.

Wyšoka burška mudrosč. Mnosh hižo šu s prozeširowanjom wo pjenjesy a kublo pschischi; a hłuboka wěrnosc w tym starym słowje leži, so je šuchi wužitk posćicžowaze wurunanje lěpsche, hač tucžny prozeš. To je najšerscho tež něfajki bur sa to mēł, kiž junu k rěčnikaj do města pschindže, so by dla škoržby rady pntať. Semu wěž dołho a šchěroko rospowjedawšchi šo woprašča: „Šhto mēnicže, knjes rěčniko, mam nadžiju, so prozeš dobudu?“

„Wěšče“, rěčnik wotmolwi; „podajće jenož wěž mi, njemóže Wam přeti hiež“. „Se to sawěšče wěšče?“ šo wobhladniwy bur hiščeže ras woprašča. „Wóžecže šo na to spušcžecž; prozeš je žyly bjes dwěla na waschim boku.“

„Nó dha“, mēnjesche muž, „čžu šo radšcho prozeširowanja wostajicž a šo hiščeže dženska se šwojim šušodom šjednacž. Pschetož nješkim wam moju, ale mojeho pschecžiwnikowu wěž powjedat. Mějče najrjenšchi džat, knjes rěčniko.“ Wša šwój klobuť, džesche dom a hnydom k šwojemu šušodej. A swada, kotraž budžesche žebi šnano wot wobeju wjele pjenjes a hłowu-šamanja žadała, šo pschi dobrej woli kóždeho s mačo słowami wujedna.

Munaj bratraj. Junu šo w korežnje dwaj wopitžaj šetšaschtaj, ewangelski a katholicki. Někšeschtaj wo wěrije. Kóždy praji, so je jeho wěra wěrna a lěpscha. Pschi tym šo swadžišchtaj, wupišchtaj jenu šchlenžu palenža po drugej, so bēšchtaj bóršy pjanaj. Duž jimaj šnaty muž nuts štupi; hdyž ewangelski teho wuhlada, hnydom wofasche: „Njes' wěrnó, našcha ewangelska wěra je najlěpscha?“ Muž wotmolwi: „Šubaj mužaj, wój šo mi šdataj tu šamšnu wěru mēčž: štaj wobaj wopitžaj.“

Wo šlónzu. Wšchědnje Bože šlónzo šašo s nowa šhadža, a něchtóžkuli žebi mačo na to myšli, šhto na nim mamy. Pschede wšchēm je to jeho wulkota, kotraž šemju s njedowuměrnej možu na njo wjaša. Ššlónzo je 324,000 krocž tať wulke káž šemja a jeho pscheměr je 1,386,000 kilometrow. 1,284,000 šemškich kulow dnyrbjať mēčž, so by s nich jenu šlónčnu kulu nadžělať. Pucž wot šlónza k šemi je 149 millionow kilometrow, t. r. so by jón došonjať, by na želesnizy 229 lět a 240 dnjow jēcž mēł. Kanonowa kula pať, kotraž w šekundže 500 metrow daloko lecži, by 10 lět na to trjebała. Ššwětlo pať, kotrež šo wot lubeho šlónza wuliwa, pschindže ša 8 minutow na šemju. Takle rucže scžele nam Bóh luby šnjes tutón krašny, móžny nješjeski dar.

Prawa šhróblošč. W cžašu amerišanskeje wójny bē tam mały bubnať, kiž bē šwojeho pschecželniweho, lubosčiweho waschnja dla wot šwojich wyschšich lubowany. Junu bēšche tež wokolo nich, hdyž šo jim wofschewjenja podawachu. Wyschť tež temu hólžej šchlenžu poda, kotruž pať tón wotpokasa.

Wón praji: „Ša šym šobustaw towaršstwa, kotrež je žebi pschedomšalo, šo picža šdžeržecž.“

„Dženska pať dnyrbich wumšacže cžinicž“, šo jemu wotmolwi, „ty šy dženska bjes nami a duž šo njepšchisťej, hdyž šo wušamšnjesch“.

Pschi wšchēm nucženju hólž pschi tym wosta. Ššmējo šo jedyn wyschšchi na drugeho wobrocži prajizy: „Š teho pachola dobry wojak njebudže, wón šo boji picž.“

Tón wotmolwi: „Šhto? wón naš tola njebudže tať šranicž čžycž.“ Šdyž pať tu rošbudženosčž, kotraž šo s hólžoweho wócžka šwēcžesche, widžesche, wón na dobo hinať rěčesche a praji: „Ša tebi pschifasam picž a ty wēšch, so radžene njeje, šwojim wyschšchim njepošluschny byčž.“

Duž tón hólž postanu a praji: „Šnježe, mój wbohi nan je jako wopitž wumrjet a hdyž ja do wóšsta štupich a psched mojej macžerju klecžach, so bych jejne žohnowanje doštať, šym šlubit, s Božej pomožu ženje tajšeho picža woptacž. Ša budu šwoje

ššlubjenje džeržecž a kaž jara je mi žel wam njepošluschny byčž, čžu to tola wjele radšcho, hač šwoje šłowo ššamacž a mojeje macžerju dowěru a nadžiju s tym ššebacž.“

Wyschžy cžujachu, so tu ničšo wjažy prajicž njemóža a s hólžom dla tajšej šhwalobnej šhróbloščje se wšchej lubosčju wobšhadžowachu. Bóršy šo pokasa, so wón žadyn bojšnik njebē. W pschichodnym lēcže (1863) wón šmuzicže wojowawšchi s cžestnymi ranami w lazarecže ležesche.

Spěw žnježarjow a žnježaršow.

Kóžkate šej žitne kóšy
Naklepajče, pacholjo,
Nadne štwjelža, cžezke kóšy
Šiwaju šo šwēmajo,
Wješče my šobu džemy,
Šklobuť, kóšy wēnzujemy.

Ššerp šchivny, rjenšche hólžy, wšmicže
A hotujče šo wotšjeracž,
Šo pošlotť a po šekle džicže,
Wēnz krašny žnježski namiwacž,
A won a dom ššincž wyskanje:
To šu te lube, štote žně!

Ššto rani a tešta tam rošu
Do šwětloh' bēšeho dnja?
To žnježy se ššerpom a kóšy
Won do pola wucžahuja.

Ššto lubšche bur widži a wita
Šačž lipow wonjaty kčžew?
Šehd' na polach bēla šo žita,
A wozucži žnježarjow ššpěw.

My žnježy, my ludžo ššmy prawi,
Nad cžesče duž kóždy nam daj!
Njesch piata a ruka tež ššwami,
My žnějemy ša žyly kraj.

Ššłódt ššelench hajow a hólow
Něť njemóže wofschewicž naš,
Šdyž s kóšy a ššerpom do polow
Ššo položicž wulki je cžaš.

Na cžole njech ššepjele ššaja,
Njesch ššlónzo tež hori a ššchreje,
To wofšebna žnježow je reja,
Kiž ššambora nawjeduje.

Še štotoho tróna ššam hlada
Ššal na naš tu ššodobajžy,
Ššlěb s našcheje ruki ššej žada,
Kiž nješe štóšž žohnowanjy.

Wēnz rjenšchi hač štoto a žida
Žnjam k cžesčži nawili ššmy
A ššahony, Bože te ššblida,
Wšchēm k wužitkej poššycžemy.

My žnježy haj ludžo ššmy prawi,
Nad cžesče duž kóždy nam daj!
Njesch šštwjerde tež džělo nam ššrawi,
Wšchať žnějemy ša žyly kraj.

Ššejler †.

13. njedžela po ššwj. Trojizy.

Njedžela	Lufascha 10, 23—37.	Galatšich 3, 15—22.
Póndžela	2 Móšš. 34, 27—35.	Ššohesčich 6, 1—9.
Wutora	= 35, 30—36, 7.	= 6, 18—24.
Ššerjeda	4 = 12, 1—15.	Ššhilipšich 1, 12—21.
Ššchwórtť	= 13, 17—34.	= 1, 22—30.
Ššjatl'	= 14, 1—25.	= 2, 12—18.
Ššsobota	= 14, 26—45.	Šššalm 30.